

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 13/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsä- lain ja rikoslain 48 a luvun 3 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä syyskuuta 2013 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi metsälain ja rikoslain 48 a luvun 3 §:n muuttamisesta (HE 75/2013 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti talousvaliokunta on antanut asiasta lausunnon (TaVL 25/2013 vp), ympäristövaliokunta on antanut asiasta lausunnon (YmVL 28/2013 vp) ja perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 36/2013 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö Juha Ojala, vanhempi hallitussihteeri Maija Kaukonen ja ylitarkastaja Matti Mäkelä, maa- ja metsätalousministeriö
- strateginen johtaja Sixten Sunabacka, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Maarit Loiskekoski, ympäristöministeriö
- metsätalouden suunnittelupäällikkö Lauri Karvonen, Metsähallitus
- johtaja Ari Eini, Suomen metsäkeskus
- tutkimusjohtaja Taneli Kolström, Metsäntutkimuslaitos
- metsäekonomisti Matleena Kniivilä, Pelleron taloustutkimus PTT

- metsänhoito ja bioenergia -yksikön johtaja, MH Olli Äijälä, Metsätalouden kehittämissentrum Tapio
- metsäasiantuntija Panu Kunttu, WWF Suomi
- hallituksen jäsen Lasse Vertanen, Puu- ja erityisalojen liitto
- neuvottelupäällikkö Erkki Eteläaho, Metsäalan Asiantuntijat ry
- toiminnanjohtaja Juha Rautakoski, Metsänomistajien liitto, Pohjois-Suomi
- kehittämisspäällikkö Stefan Borgman, Metsänhoitoyhdistys Eteläinen metsäreviiri
- toiminnanjohtaja Kari Kuusniemi, Päijänteen metsänhoitoyhdistys
- asiantuntija Anssi Kainulainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- suojeluasiantuntija Risto Mustonen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- metsäjohtaja Tomi Salo, Metsäteollisuus ry
- metsäasiantuntija Ville Manner, Koneyrittäjien liitto ry
- professori Eljas Pohtila.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- Maaseutuvirasto MAVI
- Suomen ympäristökeskus (SYKE)
- Suomen riistakeskus
- saamelaiskäräjät
- Finanssialan Keskusliitto ry
- Sahayrittäjät ry
- Suomen Sahat ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsälaki ja rikoslaki. Metsälakiin tehtäisiin merkittäviä sisällöllisiä muutoksia metsätalouden sekä puuta käyttävän teollisuuden toimintaedellytysten edistämiseksi, maanomistajan omaisuuden suojan parantamiseksi, metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja metsälain valvonnan tehostamiseksi. Lisäksi metsäalan toimintaympäristössä ja maanomistajien sekä yhteiskunnassa tapahtuneista muutoksista johtuen esityksessä ehdotetaan puunkorjuuta koskevia säännöksiä tarkennettavaksi eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen vaatimien edellytysten huomioon ottamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi lain soveltamisalaa sekä uudistus- ja kasvatushakkuiden toteuttamista koskevia säännöksiä, uudistamisvelvoitteen muodostumisen jälkeisiä velvoitteita, taimikon määrittelyä sekä muutettavaksi metsänkäyttöilmoituksen jättoaikaa. Lakia ehdotetaan lisäksi tarkennettavaksi metsän hakkaajan ja leimikkosuunnittelijan tekijän vastuun osalta. Lakiin lisättäisiin myös hakkaajan vastuihin liittyen maanomistajalle ilmoitusvelvollisuus hakkuiden käsittelyalueella mahdollisesti sijaitsevista tiedetyistä erityisen tärkeistä elinympäristöistä. Näihin ja muihin tärkeisiin kohteisiin liittyvä ilmoitusvelvollisuus säädettäisiin myös Suomen metsäkeskuksen alueyksikölle. Lakiin lisättäisiin tiettyjä uusia metsälain

mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä ja niihin liittyvän ennakkotiedon maksuttomuuteen liittyvä säännös sekä tarkennettaisiin edellä mainittujen kohteiden ja niiden ominaispiirteiden määrittelyä. Alemmanasteisista sääöksistä siirrettäisiin lain tasolle edellä mainittujen elinympäristöjen käsittely sekä niihin liittyvää mahdollista poikkeuslupaa koskeva vähäisen taloudellisen menetyksen raja. Laista ehdotetaan poistettavaksi uudistamishakkuiden ikä- ja järeyskriteerit, suojametsäalueilla toimenpiteiltä vaadittava hakkuu- ja uudistamissuunnitelma, taimikon perustamisilmoitusmenettely, katselmuksenmenettely sekä uuden puuston aikaansaamisen varmistamiseksi säädetty vakuusmenettely. Edellä esitettyjen muutosehdotusten aiheuttamina lakiin ehdotetaan myös pienempiä teknisiä ja kielellisiä muutoksia. Metsärikkomuksen syyksiluettavuusvaatimus esitetään muutettavaksi nykyisestä siten, että huolimattomuus muutettaisiin törkeäksi huolimattomuudeksi ja metsärikkomusta koskevaa säännöstä muutettaisiin muun ohella lisäämällä siihen leimikkosuunnittelijan vastuuta koskeva rangaitussäännös. Rikoslakiin ehdotetaan tehtäväksi metsälakiin esitettävistä muutoksista johtuvat tarkistukset.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Suomen maapinta-alasta 23 miljoonaa hehtaaria (76 prosenttia) on metsien peitossa, mikä edustaa noin 11 prosenttia Euroopan metsien kokonaisalasta (210 miljoonaa hehtaaria). Suomessa on yli 700 000 metsänomistajaa.

Metsäklusteri työllistää suoraan noin 50 000 suomalaista sellu-, paperi- ja puutuoteollisuus-

nessa ja kymmeniätuhansia metsäklusterin muilla aloilla. Suomen metsäteollisuus tuottaa noin 18 prosenttia Suomen teollisuuden työpaikoista. Metsäteollisuus on monen maakunnan keskeinen elinkeino. Vuonna 2012 metsäteollisuuden viennin arvo koko Suomen viennistä oli noin 20 prosenttia. Kansantalouden näkökulmasta ja maamme vientitulojen turvaamiseksi on välttämätöntä edistää kestävä metsätaloutta ja varmistaa tulevaisuuden puuntuotanto.

Valiokunta toteaa, että Suomella on erityisesti vahvan metsä- ja puubiomassaan perustuvan osaamisensa pohjalta hyvät mahdollisuudet edistää kestävästä kehitystä, vastata globaaleihin haasteisiin ja samalla luoda metsiin pohjautuvan biotalouden avulla uutta hyvinvointia. Suomessa on myös pitkäjänteisesti rakennettu uusiutuvien luonnonvarojen, etenkin metsän, käyttöön tarvittavaa osaamista. Metsäala käy kuitenkin läpi merkittävää muutuskautta. Massateollisuuden (sellu) näkymät Suomessa ovat tällä hetkellä hyvät, kun sen sijaan paperiteollisuuden (sellu) näkymät Suomessa ovat tällä hetkellä huonot, kun sen sijaan paperiteollisuuden yhteys on hajoamassa, kun sellua on alettu käyttää moneen muuhunkin tarkoitukseen kuin paperin tekemiseen osana biotaloutta. Biotalouden kulmakiveksi muodostunee jatkossa biomassan saatavuus kilpailukykyiseen hintaan. Biomassapotentiaalin hyödyntämisen nykyinen taso ei riitä mm. EU:n biotalousstrategiassa asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Metsäbiomassojen roolia tulevaisuudessa tulee korostamaan lisäksi agrobiomassojen tuotannon elintarviketuotantoa vähentävä vaikutus.

Viitaten edellä todettuun valiokunta painottaa metsien talouskäytön ja metsiin pohjautuvien elinkeinojen merkittävyyttä ja hyväksyttävyyttä osana kestävästä kehitystä sekä kasvavan hyvinvoinnin luomista monipuolisella metsien kestävällä hoidolla ja käytöllä. Samalla valiokunta korostaa myös metsien talouskäytön hyväksyttävyyttä osana kestävästä kehitystä kansallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla. Uusiutuvat sekä kestävästi hoidetut ja hyödynnetyt metsät tarjoavat vahvan perustan biotalouteen, jossa metsien aineettomat ja aineelliset hyödyt lisäävät hyvinvointia ja työtä ja luovat taloudellista kasvua.

Valiokunta kiinnittää esityksen perustelujen mukaisesti huomiota siihen, että suomalaisen metsäteollisuuden ainespuun käyttö on vähentynyt 2000-luvulla ja nykyisin noin neljännes metsien kestävästä hakkuukertymästä jää hyödyntämättä. Ainespuun suurimman kestävästi hakkuusuunnitteen arvioidaan olevan vuosina 2009—2018 noin 69,2 miljoonaa kuutiometriä, kun Metsäntutkimuslaitoksen tilastojen mukaan vuo-

sina 2007—2011 ainespuuta korjattiin keskimäärin vuosittain 51,6 miljoonaa kuutiometriä. Lisäksi samalla kun 2000-luvulla metsäteollisuuden ainespuun käyttö on vähentynyt, metsien vuosittainen kasvu on noussut noin 99,5 miljoonasta kuutiosta 104 miljoonaan kuutioon. Ilmastonmuutoksen oletetaan lisäävän Suomessa metsien runkopuun kasvua edelleen jo seuraavan kymmenen vuoden aikana. Esityksen perusteluista käy myös ilmi, että vuonna 2011 Suomessa toteutettiin kaikkiaan hakkuita noin 600 000 hehtaarilla. Uudistushakkuita toteutettiin noin 127 000 hehtaarilla ja kasvatushakkuita noin 457 000 hehtaarilla. Uudistuskypsiä metsiä puuntuotantoon käytettävällä maalla on noin 2,5 miljoonaa hehtaaria, joista kiireellinen hakkuutarve puuntuotannollisessa mielessä on noin 700 000 hehtaarilla. Valiokunta pitää välttämättömänä, että ainespuuvarojen hyödyntämistä maamme kansantalouden kehittämiseksi tehostetaan.

Valiokunta korostaa sitä, että metsän uudistamisvelvoite muodostaa perustan metsien kestävyden turvaamiselle ja ainespuun saannille tulevaisuudessa. Kuitenkin esityksen perusteluitakin käy ilmi, että taimikoiden tila on viime vuosina heikentynyt seurantalustosten mukaan. Kun hyvin hoidettujen taimikoiden osuus on laskenut, tyydyttävien ja välttävien osuus on kasvanut. Sen sijaan vajaatuottoisten taimikoiden osuudessa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta. Valiokunta painottaa voimakkaasti sitä, että taimikoiden tilaa tulee parantaa.

Esityksen perusteluissa on todettu, että metsien ekologinen tila on kohentunut viimeisen 20 vuoden aikana. Metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi talousmetsissä on toteutettu luonnonhoitotoimia ja metsien suojelupinta-ala on kolminkertaistunut viimeisten 35 vuoden aikana. Yhteensä Suomessa on suojeltuja ja rajoitettuja metsätalouskäytössä olevia alueita 4,8 miljoonaa hehtaaria, joista luokitellaan metsäksi 3,0 miljoonaa hehtaaria. Suojelupinta-alojen lisäämisen ja metsien käsittelyn ansiosta tiettyjen metsälajien uhanalaistuminen on hidastunut tai pysähtynyt. Esityksen perustelujen mukaan monille eliölajeille tärkeä lahoppuun määrä on seu-

rantatutkimusten mukaan kasvussa metsiin jätettävien säästöpuiden ja viimeaikaisten myrskytuhojen seurauksena. Kokonaisuudessaan metsien monimuotoisuuden heikentymistä ei kuitenkaan ole saatu pysäytettyä, joten toimenpiteitä tarvitaan myös jatkossa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että puuston lisääntynyt kasvu ja viime vuosina toteutunut puun käytön väheneminen tuottaa ilmastopoliittisesta näkökulmasta myös hyötyjä. Koska puuvarojen käyttö on selkeästi metsien vuotuista kasvua pienempi, metsät toimivat hiilineluna sitoen ilmakehästä hiiltä puustoon ja maahan. Siten myös ilmastopoliittisista syistä on tärkeää turvata metsien kasvu.

Valiokunta toteaa, että metsälaki (1093/1996), luonnonsuojelulaki (1096/1996) ja vapaaehtoiset mekanismit (Metso-ohjelma) huolehtivat yhdessä Suomen metsien ekologisen tilan säilymisestä. Valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että metsälain tavoitteena on omalta osaltaan huolehtia nimenomaan talousmetsien käsitelystä kestävyydestä.

Esityksen perustelujen mukaisesti valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että metsänomistajien tavoitteiden monipuolistuminen ja myös yleinen tarve metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamiselle on noussut viime vuosina esille. Tämä tarve on viime vuosina voimistunut siitä huolimatta, että 2000-luvulla metsäpolitiikalla ja metsälainsäädäntöön tehdyillä muutoksilla on edistetty metsien monikäyttöä. Metsänomistajille suunnatuista kyselytutkimuksista on käynyt ilmi, että huomattava osuus metsänomistajista kokee nykyisten säännösten rajoittavan liikaa metsien monikäyttöä tai taloudellisesti perusteltua metsien käsittelyä.

Metsälain, joka on tullut voimaan 1. päivänä tammikuuta 1997, tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään. Metsälakia ehdotetaan esityksessä uudistettavaksi hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti osana metsälainsäädännön kokonaisuudistusta. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että metsätalou-

den ja metsäteollisuuden taloudellista toimintapohjaa on uudistettava metsälainsäädännön kokonaisuudistuksella, jolla turvataan niin luonnon monimuotoisuus ja monikäyttöisyys kuin kansantalouden, puunkäyttäjien ja metsänomistajien edut. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että uudistuksella edistetään kestävä ja nykyistä monipuolisempaa metsänhoitoa ja metsien uudistamista, ja mainitaan, että kasvatuskelpoisen taimikon aikaansaamiseksi korostetaan määräaikaisten ja ensiharvennuksen merkitystä.

Nyt annetun esityksen päätavoitteena on muuttaa metsälakia metsätalouden sekä puuta käyttävän teollisuuden toimintaedellytysten edistämiseksi, maanomistajan omaisuuden suojan parantamiseksi, metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja metsälain valvonnan tehostamiseksi. Metsälakiin esitetyillä muutoksilla lisätään metsänomistajien valinnanvapautta ja vastuuta metsien hoidossa metsänomistajien tavoitteissa ja yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten vuoksi. Esityksessä on katsottu, että mahdollistamalla nykyistä laajemmin valikoiman metsien eri hoito- ja käyttömuotoja metsänomistajien aikaisempaa monipuolisemmat tavoitteet voidaan nykyistä paremmin sovittaa yhteen. Kun metsänhoidon mahdollisuudet vastaavat paremmin metsänomistajien tarpeita, myös metsien käytön aktiivisuuden voidaan olettaa lisääntyvän.

Yksi metsälakiuudistuksen keskeisistä tavoitteista on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen nykyistä tehokkaammin. Muutosten tulee vaikuttaa myönteisesti luonnon monimuotoisuuteen laajoilla pinta-aloilla nykyisen suojelun lisäksi. Muuttuneessa toimintaympäristössä vanhan tavoitteen saavuttaminen vaatii muutoksia lainsäädäntöön, jotta jatkossakin metsälaki turvaa sekä metsien kestävä käyttöön perustuvan hyvinvoinnin että metsäluonnon monimuotoisuuden. Valiokunta pitää välttämättömänä, että metsien hakkuissa ja hoidossa toimijat noudattavat myös yhteiskuntavelvoitteitaan. Metsätalouden toimijoitten tulee niin puunkorjuussa kuin myös metsänhoidon töissä kantaa taloudellisen ja ekologisen kestävyuden edellyttämän vastuun ohella myös sosiaalisen kestävyuden edellyttä-

mä vastuu noudattaen siten muun muassa työmarkkinaosapuolten tekemiä sopimuksia.

Valiokunta toteaa, että nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen valmisteluun ovat osallistuneet eri sidosryhmistä laajasti, niin metsäammattilaiset kuin tavallisetkin kansalaiset. Lakiehdotukset on valmisteltu useissa laaja-alaisissa työryhmissä, joissa tutkijoiden panos on ollut merkittävä. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että uudistuksesta muodostuu kokonaisuus, jossa metsien eri käyttömuotoja voidaan sovittaa yhteen nykyistä paremmin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että metsälaki muodostaa jatkossakin yhteiskunnan tavoitteiden ja kestävyysnäkökulmasta selkeät kehykset ja vähimmäisvaatimukset metsien hoitotoimenpiteille ja puunkorjuun toteutukselle. Samalla valiokunta korostaa sitä, että vastuu metsäomaisuuden hoidon toteuttamisesta on ennen kaikkea metsänomistajalla. Metsälain uudistamisen yhteydessä myös metsänhoitosuosituksen tulee uudistaa nykyistä monipuolisemmiksi ja ajan henkeen sopiviksi.

Erityiskysymyksiä

Kasvatushakkuu

Valiokunta toteaa, että voimassa olevan metsälain 5 §:n 1 momentissa määritellään kasvatushakkuu siten, että kasvatushakkuu on tehtävä alueelle jäljelle jäävän puuston kasvattamista edistävällä tavalla. Hakkuu on tehtävä siten, että hakkuualueelle jää riittävästi kasvatuskelpoista puustoa. Esityksessä kasvatushakkuiden toteuttamiseen ehdotetaan joustoa, jotta metsänkäsittelymenetelmiä voidaan monipuolistaa. Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamisen myötä eri käsittelyvaihtoehdot, kuten pienaukkohakkuut ja poimintaluonteiset eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen hakkuut rinnastettaisiin uusissa säännöksissä tasapuolisesti vallitsevan käytännön mukaisesti kasvatushakkuihin. Kasvatushakkuun varsinainen määritelmä sisältyy lakiehdotuksen 2 a §:ään, jonka mukaan kasvatushakkuulla tarkoitetaan puunkorjuuta, joka tehdään alueelle jäljelle jäävän puuston kasvat-

tamista taikka tämän ohella myös uuden taimiaineksen syntymistä edistävällä tavalla.

Ehdotettavassa 5 §:n 1 momentissa säädettäisiin puolestaan tarkemmin kasvatushakkuiden varsinaisesta toteuttamisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan kasvatushakkuu on tehtävä siten, että kasvatushakkuun jälkeen käsittelyalueelle jää riittävästi kasvatuskelpoista puustoa tasaisesti jakautuneena. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että pykälän 2 momentin mukaan kasvatushakkuusta aiheutuu uudistamisvelvoite, jos jäljelle jäävän puuston määrä ja laatu eivät ole riittävät puuston kasvattamiseksi edelleen. Käsittelyalueen puuston arvioinnissa tulee ottaa huomioon koko käsittelyalueen puusto. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää, että käsittelyalueen sisällä voi olla alle 0,3 hehtaarin yhtenäisiä alueita, joilla on vähän tai ei lainkaan kasvatuskelpoista puustoa. Tällä pinta-alarajalla on myös merkitystä arvioitaessa 5 a §:ssä uudistushakkuulle säädettyä uudistamisvelvoitetta, jota käsitellään jäljempänä.

Uudistushakkuu ja siihen liittyvä uudistamisvelvoite

Valiokunta toteaa, että uudistushakkuun osalta esityksessä (5 a §) ehdotetaan säännöksistä poistettaviksi järeys- ja ikäkriteerit säännösten selkeyttämiseksi ja metsänomistajien päätösvallan kasvattamiseksi omaisuutensa hoidossa. Esityksen perusteluissa on lisäksi tältä osin tuotu esiin, että eri-ikäisrakenteisissa metsiköissä järeys- ja ikäkriteerit ovat vaikeasti määriteltäviä, koska eri-ikäisrakenteisessa metsässä kasvaa samanaikaisesti taimia, nuoria kasvatuskelpoisia puita ja uudistuskypsiä puita. Lisäksi siirtyminen tasaikäisrakenteiseen metsänkasvatukseen uudistushakkuiden avulla voi olla esimerkiksi juurikäyvän esiintymisen tai uudistumisen epäonnistumisen vuoksi metsänhoidollisesti perusteltua, vaikka eri-ikäisrakenteisessa metsänkasvatuksessa pyritään välttämään uudistushakkuuta. Esityksen perustelujen mukaan ehdotetuilla säännöksillä ei pyritä vaikeuttamaan maanomistajan siirtymistä metsien käsittelyn avulla tasaikära-

kenteisestä metsästä eri-ikäisrakenteiseen tai päinvastoin.

Talousvaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta toteaa, että läpimitta- ja ikäkriteerin poistaminen voi jonkin verran lisätä nykyistä aiemmin tehtyjä uudistushakkuita ja näin jopa lisätä energiapuun saantia. Sahateollisuuden kannalta merkittävästi lisääntyvät nuorten metsien hakkuut voivat puolestaan vaarantaa riittävän järeiden sahatukkien saannin. Samoin on tuotu esille, että uusien korjuutapojen (kuten puiden yläharvennukset) käyttö voi nostaa korjuukustannuksia. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että erityisesti uudistushakkuihin ehdotetun järeys- ja ikärajoitteiden poistamisen vaikutuksia seurataan. Siihen Metsäntutkimuslaitoksen valtakunnallinen metsien inventointi tarjoaa hyvät mahdollisuudet.

Talousvaliokunnan tavoin maa- ja metsätalousvaliokunta nostaa yksittäisenä kysymyksenä esille uuden sääntelyn soveltamisen mahdolliset vaikutukset metsän käyttöön vakuutena. Rahoituslaitokset katsovat, että järeys- ja ikäkriteerien poistaminen saattaa heikentää metsäomaisuuden vakuusarvoa. Valiokunta pitää tärkeänä, että tältäkin osin lain vaikutuksia seurataan.

Valiokunta on edellä kiinnittänyt erityistä huomiota metsiemme taimikoiden heikkoon tilaan. Valiokunta toteaa, että metsälain valvonta uudistamisvelvoitteen osalta perustuu nykyisin pääosin taimikon perustamistoimenpiteiden valvontaan. Nykyisin metsälaki velvoittaa toteuttamaan taimikon perustamistoimenpiteet kolmen vuoden kuluessa hakkuun päättymisestä, mitä valvotaan taimikon perustamisilmoituksella ja maastotarkastuksilla. Luontaisen uudistamisen valvonnassa taimikko katsotaan perustetuksi, kun taimilla katsotaan olevan edellytykset kehittyä kasvatuskelpoiseksi taimikoksi. Vaikka perustamistoimenpiteiden tekemisen jälkeen metsänuudistamisvelvoite on nykyisin voimassa 1,3 metrin taimikkoon asti, valvonta on kohdistettu pääasiallisesti perustamistoimenpiteisiin. Taimikon kehittymisen kannalta jälkihoidosta huolehtiminen on kuitenkin keskeistä. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että uudistamisvelvoitteen valvonnan lisäksi valvontaa kohdiste-

taan nykyistä enemmän taimikon kehittymisen valvontaan

Lakiehdotuksessa esitetään tarkennettavaksi uudistushakkuusta seuraavaa uudistamisvelvoitetta. Ehdotetun 5 a §:n 1 momentin mukaan uudistushakkuun päättymisestä seuraisi metsän uudistamisvelvoite. Uudistushakkuu katsottaisiin päättyneeksi, kun puunkorjuun seurauksena käsittelyalueelle on syntynyt yli 0,3 hehtaarin avoin alue. Uudistamisvelvoite täyttyisi, kun alueelle on saatu taimikko siten kuin lakiehdotuksen 8 §:ssä säädetään.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksessa uudistamisvelvoitetta ei muodostuisi yksittäisestä alle 0,3 hehtaarin hakkuualasta. Jos käsittelyalueella tehdään useita alle 0,3 hehtaarin hakkuita ja niiden välissä sijaitsevat alueet ovat puuston ikärakenteen osalta yhtenäisiä, toimenpiteeseen sovellettaisiin ehdotuksen 5 §:n säännöksiä, koska tällöin hakkuu ei ole luonteeltaan uudistushakkuu vaan kasvatushakkuu.

Valiokunta pitää tärkeänä 5 a §:n 2 momentissa säädettäväksi ehdotettuja poikkeuksia, joiden mukaan uudistamisvelvoite ei seuraisi uudistushakkuun päättymistä. Nämä ovat puuntuotannollisesti vähätuottoisia ojitettuja turvemaita ja ennallistettavia, alun perin avoimia tai harvapuottoisia soita taikka perinneympäristöjä. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että ennallistaminen edistää usein luonnon monimuotoisuuden ohella myös riistanhoidollisia tavoitteita esimerkiksi monipuolistamalla kanalin- tujen elinympäristöjä. Lisäksi ennallistaminen on yksi toimi Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön toimintaohjelman 2013—2020 toteuttamisessa. Vähätuottoisella turvemaalla ehdotuksessa tarkoitetaan sellaista ojitettua suota, jolla vuosittainen runko- puuston kasvu on pienempi kuin yksi kiintokuutiometri hehtaaria kohden. Nämä ovat heikkotuottoisia kitu- tai joutomaita, joilla ei voida nykyisin toteuttaa puunkorjuuta taloudellisesti. Vaikka aluetta ei olekaan tarkoitettu uudistaa metsänkasvatusta varten, valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että ehdotuksen mukaan heikkotuot- toisten ojitettujen turvemaiden uudistushakkuis-

sa käsittelyalueelle on jätettävä luonnon monimuotoisuutta edistävää puustoa. Ehdotus mahdollistaa suoluonnon palauttamisen alueille, jotka eivät ole muuttuneet metsämaaksi.

Metsänhakkaajan ja suunnittelijan vastuu

Valiokunta toteaa, että nykyisen metsälain 7 §:n 2 momenttiin sisältyvästä metsänhakkaajan määritelmään liittyvästä asiasta ei enää säädettäisi 7 §:ssä, vaan vastaava asia olisi uudessa määritelmät sisältävässä 2 a §:ssä 7 kohtana. Kohdan mukaan metsän hakkaajalla tarkoitettaisiin maanomistajaa tai, silloin kun hakkuuoikeus on luovutettu toiselle taholle, hakkuuoikeuden haltijaa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että metsänhakkuuoikeuden haltija -käsitteellä tarkoitettaisiin edelleen samaa kuin metsälain alalla on vakiintuneesti tarkoitettu käytettäessä käsitettä hakkuuoikeuden omistaja.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksessa nykyistä 7 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi. Vastuuta hakkuusta laajennettaisiin pykälään ehdotetulla 2 momentilla siten, että vastuu koskisi hakkuuoikeuden haltijan lisäksi leimikkosuunnitelman tekijää. Metsän hakkaajan vastuun muuttamisella otettaisiin huomioon leimikkosuunnitelman tekijän vastuu suunnitelman laillisuudesta. Esityksen perusteluissa on todettu, että myös voimassa olevan metsälain esitöissä on tuotu esiin, että vastuu voisi kohdistua myös leimikon suunnittelijaan. Tätä tulkintaa ei kuitenkaan metsälain sanamuoto ole mahdollistanut. Esityksen perustelujen mukaan ehdotettavasta muutoksesta huolimatta vastuukysymysten peruseriaatteet säilyisivät ennallaan. Hakkuuoikeuden haltijan ja suunnittelijan vastuuta arvioitaessa olisi kyse tapauskohtaisesta kokonaisuudesta. Jos metsänhakkuusopimukseen on liitetty hakkuun toteutusta ohjaava leimikkosuunnitelma, joka sisältää tiedot suunnitelluista hakkuista hakkuutavoittain ja tiedossa olevat metsälain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettujen erityisen tärkeät elinympäristöt rajauksina kartalla, leimikkosuunnitelman tekijä vastaisi pykälään ehdotetun 2 momentin mukaan siitä, että leimikkosuunnitelma on metsälain mukainen. Ehdotetun säännöksen mukaan leimikkosuunni-

telman tekijä ottaisi edellä selvitetyn vastuun al-lekirjoittamalla leimikkosuunnitelman tai muulla vahvistamismenettelyllä. Viimeksi mainitulla tarkoitettaisiin esimerkiksi suunnittelijan sähköisesti toimittamaa leimikkosuunnitelmaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että leimikkosuunnitelman sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että metsälain ei jatkossakaan säänneltäisi hakkuuoikeuden haltijan ja maanomistajan välisiä sopimukseen perustuvia yksityisoikeudellisia suhteita. Toisaalta yksityisoikeudellisen sopimuksen sisältö saattaisi yksittäistapauksessa vaikuttaa arviointiin siitä, kehen metsälain mukainen vastuu tulee kohdentaa. Esityksen perusteluissa on myös todettu, että metsälain ei ole tarkoitettu säännellä myöskään metsänhakkuuoikeuden haltijan ja hänen käyttämiensä urakoitsijoiden välisiä, sopimukseen perustuvia, yksityisoikeudellisia suhteita. Metsänhakkuuoikeuden haltija ei luonnollisestikaan voi siirtää metsälain säädettyä vastuutaan eteenpäin, esimerkiksi käyttämälleen urakoitsijalle.

Uudistamisvelvoitteen täyttäminen

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen 8 §:n 4 momentin mukaan taimikon aikaansaamiseksi tehtävät perustamistoimenpiteet on saatettava loppuun kolmen vuoden kuluessa velvoitteen aiheuttaneen puunkorjuun päättymisestä. Säännös vastaa voimassa olevan lain 8 §:ssä olevaa vastaavaa sääntelyä.

Valiokunta toteaa, että hallitusohjelman tavoitteena on parantaa puun saatavuutta uudistamalla metsälainsäädäntöä metsänhoidon kannattavuutta ja pitkäjänteisyyttä edistävällä tavalla. Valiokunta korostaa hallitusohjelman mukaisesti kasvatuskelpoisen taimikon aikaansaamiseksi määräaikojen ja ensiharvennuksen merkitystä.

Valiokunta pitää tärkeänä esityksen ehdotusta, jonka mukaan määräaika uudistamiselle alkaa kulua heti puunkorjuun päättymisen jälkeen. Tämä kannustaa sekä luontaisessa uudistamisessa että metsänviljelyssä perustamistoimenpiteiden välittömään toteuttamiseen. Velvoite voidaan silloin toteuttaa kustannustehokkaasti.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen 8 §:n 1 momentin mukaan uudistamisvelvoitteen täyttävän taimikon taimilta vaadittava keskipituus on 0,4. Muutoksen jälkeen kasvatuskelpoisen taimikon 1,3 metrin määritelmä ei ole enää käytössä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että käytännössä ehdotettava muutos lyhentää ajallisesti maanomistajan velvoitetta huolehtia taimettumisen jälkihoidosta. Momentista ilmenee myös, että uudistamisvelvoite on täytetty, kun käsittelyalueelle on saatu aikaan taimikko alueen maantieteellisestä sijainnista riippuen viimeistään 10–25 vuoden kuluessa velvoitteen muodostavan puunkorjuun päättymisestä. Hyväksyttävä taimikko on syntynyt, kun se on riittävän tiheä, taimet ovat tasaisesti jakautuneina, niiden keskipituus on 0,4 metriä ja niiden kehittymistä ei uhkaa välittömästi muu kasvillisuus. Valiokunta pitää tarpeellisena, että niin luontaiseen uudistamiseen kuin metsänviljelyynkin tulee ehdotuksen mukaan sama aikaraja, jonka aikana uudistamisvelvoite on täytettävä.

Havupuuvaltaisen taimikon säilyminen havupuuvaltaisena edellyttää sitä, että vesat ja siemensyntyiset lehtipuut eivät tavoita istutustaimien keskipituutta. Valiokunnalle toimitetussa asiantuntijaselvityksessä on todettu, että kasvatuskelpoisen taimikon 0,4 metrin keskipituusvaatimus ei takaa havupuiden istutustaimikoiden säilymistä havupuuvaltaisina vaan ne muuttuvat hoitamattomina lehtipuuvaltaisiksi, joissa valtapuuna on lähes aina vesasyntyinen hieskoiivu. Asiantuntijaselvityksen mukaan tämä edellyttää kuusitaimikossa kasvatuskelpoisten taimien 0,7 metrin keskipituutta. Valiokunta tulee mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa ehdottamaan kyseisen säännöksen muuttamista niin, että vaadittava taimien keskipituus on 0,5 metriä. Lisäksi valiokunta edellyttää varmistamista lakia alemman tason säännöksillä, etteivät vesat ja siemensyntyiset lehtipuut tavoita havupuuvaltaisilla taimikoilla, muun muassa kuusitaimikoilla, istutustaimien keskipituutta. (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*)

Edellä esitetystä käy ilmi, että uudistaminen voidaan ehdotuksen mukaan toteuttaa viljelemällä tai luontaisella uudistamisella. Mahdolli-

suus luontaisen uudistamisen käyttämiseen on ehdotuksessa liitetty olosuhteisiin, joiden vallitessa luontaisen uudistamisen voidaan katsoa onnistuvan. Käytäntö ei tältä osin muuttuisi nykyisestä. Valiokunta korostaa sitä, että luontaisesta uudistamisesta käytettäessä käsittelyalueella tulee olla sellaiset olosuhteet, jotka mahdollistavat taimien syntymisen. Alueella on oltava puuston, maaperän ja pintakasvillisuuden perusteella ennalta arvioiden riittävät edellytykset luontaisen taimiaineksen muodostumiseen.

Valiokunta viittaa siihen jo edellä todettuun, että uudistamisvelvoite muodostaa perustan metsien kestävyuden turvaamiselle ja ainespuun saannille tulevaisuudessa. Valiokunta painottaa uudistuksessa erityisesti perustamistoimenpiteiden merkitystä eli viljelyn lisäksi taimikon kasvua haittaavien puiden ja pensaiden raivausta, heinittymisen torjumista sekä maanpinnan käsittelyä ja vesitalouden järjestelyä. Kestävän metsätalouden rahoitusta koskevilla säännöksillä tulee osaltaan edistää taimikoiden tilan kohentamista. Metsänomistajalla on velvollisuus toimia siten, että laissa tarkoitettu taimikko saadaan aikaan.

Monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt

Valiokunta toteaa, että jo voimassa olevan metsälain 10 §:n 1 momentin mukaan metsiä tulee hoitaa ja käyttää siten, että yleiset edellytykset metsien biologiselle monimuotoisuudelle ominaisten elinympäristöjen säilymiselle turvataan. Valiokunta pitää kuitenkin tarpeellisena esityksen tavoitetta selkeyttää ja tarkentaa metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden määrittelyä. Ehdotetussa pykälässä kohdelistaan on lisätty tunnistamisen ja erityisten luontoarvojen kannalta tärkeitä kohteiden ominaispiirteitä. Esityksessä on myös tarkistettu erityisen tärkeiden elinympäristöjen listausta sekä nostettu lain tasolle sallittuja toimenpiteitä koskevat säännökset. Ehdotuksen mukaan nykyisten kohteiden lisäksi uusiksi erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi ruohokorpiin kuuluvia lähdekorpia sekä aitokorpiin kuuluvia metsäkorte- ja muu-

rainkorpia. Lisäksi letot on otettu mukaan myös Lapin maakunnan alueella.

Ympäristövaliokunnan lausuntoon viitaten maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että mainittujen kohteiden lisääminen metsälakiin parantaa luonnontilaisten ja luonnontilaisten kaltaisten suoelinympäristöjen säilymistä talousmetsissä. Kohteiden tunnistaminen ei ole aina käytännössä helppoa niiden mosaiikkimaisen esiintymisen takia, ja niiden rajaaminen on käytännössä usein vaikeaa. Valiokunta korostaakin riittävän koulutuksen ja ohjeistuksen merkitystä, jotta kohteet pystytään tunnistamaan oikein ja rajaamaan kohteen luontoarvojen turvaamisen kannalta asianmukaisesti.

Valiokunta toteaa, että erityisen tärkeiden elinympäristöjen säilymistä turvaamisen sekä metsän hakkaajan ja leimikkosuunnitelman tekijän oikeusturvan kannalta on keskeistä, että metsälaissa on määritelty erityisen tärkeät elinympäristöt entistä selkeämmin. Valtaosa voimassa olevan metsälain 10 §:n kohteisiin liittyvistä metsärikkomuksista on tutkimusten perusteella aiheutunut tahattomasti, joten toimijoiden oikeusturvan parantumisen lisäksi määritelmien tarkentuminen varmistaa myös arvokkaiden elinympäristöjen säilymistä. Metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 17 §:stä siirrettäisiin lain tasolle näiden kohteiden määrittelyä koskevat asiakokoisuudet.

Lakiehdotuksen 10 §:n 3 momentin mukaan erityisen tärkeät elinympäristöt ovat pienialaisia tai metsätaloudellisesti vähämerkityksellisiä. Pienialaisuus ja metsätaloudellinen vähämerkityksellisyys ehdotetaan kytkettäväksi 3 momentin avulla metsälain 11 §:ssä säädettyyn poikkeuslupaan.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksen perustelujen mukaan elinympäristöjen määrittely 10 §:n 3 momentissa on tarkoitettu vastaamaan jo olemassa olevaa käytäntöä elinympäristöjen pinta-alamäärittelyssä. Pykälän 2 momentissa edellytetään myös, että näiden elinympäristöjen tulee olla kohteita, jotka erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi. Laajat yhtenäiset alueet eivät näin ollen voisi olla

kokonaisuudessaan lakiehdotuksen tarkoittamia taloudellisesti vähämerkityksellisiä kohteita. Myöskään lakiehdotuksen edellyttämä ympäröivästä metsäluonnosta selvästi erottuvuus ei laajojen aluekokonaisuuksien osalta täyttyisi. Nykykäytäntö ei näin ollen muuttuisi esimerkiksi vähäpuustoisten jouto- ja kitumaiden soiden osalta, kuten hallituksen esityksessäkin on todettu.

Valiokunta korostaakin voimassa olevan metsälain 10 §:n kohteiden tulkinnan jatkuvuutta. Nykykäytäntöä ei ole miltään osin tarkoitus muuttaa esimerkiksi Pohjois-Suomessa koskien muun muassa kallioita, kivikoita tai vähäpuustoisia jouto- ja kitumaiden soita. Valiokunta viittaa lakiehdotusta koskeviin hallituksen esityksen perusteluihin, joissa todetaan, että "määritellyllä ei ole tarkoitus muuttaa nykykäytäntöä tai supistaa olemassa olevien erityisen tärkeiden elinympäristöjen määrää tai pinta-alaa".

Valiokunta toteaa, että nykyisen metsälain alkuperäisen tavoitteen toteutumiseksi ja säännösten tarkentamiseksi esityksessä ehdotetaan metsälakiin lisättäväksi uusi 10 a §, joka sisältää metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen käsittelyn yleiset periaatteet ja kielletyt toimenpiteet. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksen perustelujen mukaan lakiehdotuksella ei varsinaisesti muutettaisi nykyisten säännösten sallimia käytäntöjä, joista säädetään metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:ssä.

Valiokunta pitää tarpeellisena sitä, että 10 a §:n mukaisia käsittelyn yleisiä periaatteita on lakiehdotuksessa lisäksi tarkennettu elinympäristökohtaisesti, jotta eri kohteilla turvattavia ominaispiirteitä ei vaarannettaisi niille soveltumattomilla toimenpiteillä. Nämä säännökset on sisällytetty lakiehdotuksen 10 b §:ään.

Poikkeuslupa

Jos erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden säilyttämisestä aiheutuu maanomistajalle taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijalle metsätuoton vähenemistä tai muuta taloudellista menetystä, mikä ei ole vähäistä, metsäkeskuksen tulee voi-

massa olevan metsälain 11 §:n mukaan myöntää edellä mainituille tahoille hakemuksesta lupa toteuttaa hoito- ja käyttötoimenpiteet tavalla, josta asianomaiselle aiheutuva menetys jää vähäiseksi.

Valiokunta toteaa, että esityksessä ehdotetaan edellä selostettua 11 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että poikkeuslupan mahdollistavat tilanteet on kytketty 10 a ja 10 b §:ssä tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä tai rajoitteiden noudattamisesta aiheutuvaan metsätuoton vähenemiseen tai muuhun taloudelliseen menetykseen taikka haittaan, joka ei ole vähäistä. Lisäksi nykyisen 2 momentin tilalle ehdotettavassa uudessa 2 momentissa määritellään vähäisen taloudellisen menetyksen raja. Menetys katsotaan vähäiseksi, kun 10 §:n mukaisten kohteiden käyttörajoitusten aiheuttama taloudellinen menetys on pienempi kuin neljä prosenttia poikkeuslupan hakijan sen metsäkiinteistön, jossa käsittelyalue sijaitsee, markkinakelpoisen puuston arvosta tai alle 4 000 euroa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että 10 §:ään ehdotettu taloudellisesti vähäisen menetyksen määritelmä vastaisi pääpiirteittäin nykyistä tulkintaa, joka on johdettu kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisen ympäristötuen edellytysten raja-arvosta. Raja-arvo määritellään maa- ja metsätalousministeriön metsätalouden ympäristötuesta annetun päätöksen (144/2000) 3 §:ssä. Ympäristötuki voidaan myöntää, jos hakemuksen kohteena olevan elinympäristön hakkuuarvo on yli 4 000 euroa tai yli neljä prosenttia hakijan saman kunnan alueella omistamien kaikkien metsien hakkuuarvosta. Näistä vaihtoehdoista käytetään nykykäytännön mukaisesti hakijalle alempaa hakkuuarvoa. Alle tämän raja-arvon menetys on katsottu vähäiseksi, joten ympäristötukea tai poikkeuslupaa ei ole voitu myöntää. Esityksen perustelujen mukaan tästä käytännöstä on välttämätöntä säätää metsälaissa, jotta perustuslain edellyttämällä tavalla säädettäisiin lailla yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä omaisuudensuojan turvaamisesta.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että poikkeuslupapäätöstä tehtäessä ja siihen liitty-

vän taloudellisen menetyksen arvioinnissa otettaisiin jatkossa huomioon metsäkiinteistön alueella olevien kaikkien erityisen tärkeiden elinympäristöjen käsittelyrajoitusten yhteenlasketut vaikutukset, jotta useampien pienialaisten erityisen tärkeiden elinympäristöjen kokonaisuus ei vaarantaisi kohtuuttomasti maanomistajan omaisuuden suojaa. Käsittelyalue on käytännössä usein pienempi kuin metsäkiinteistö, ja siten käsittelyalueen ulkopuolellakin olevat elinympäristöt otettaisiin tässä huomioon. Valiokunta korostaa sitä, että kaikkien erityisen tärkeiden elinympäristöjen selvittäminen ja niiden nojalla mahdollisesti tehtävien ympäristötukisopimusten solmiminen edellyttävät riittäviä resursseja alueyksiköissä.

Valiokunta toteaa, että uudessa säännöksessä taloudellista menetystä tarkasteltaisiin nykyisestä kuntakohtaisesta tarkastelusta poiketen metsäkiinteistökohtaisesti. Tarkastelualueutta koskeva muutos selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi hallinnollisesti alueyksikön työtä poikkeuspäätöksen tekemisessä.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on tuotu esiin, että metsäkiinteistö on yleensä käytännössä laajempi kuin käsittelyalue. Tämä muutos alentaa poikkeuslupan kynnystä tilanteissa, joissa kynnys muodostuu neljän prosentin rajasta ja metsänomistajalla on useita metsäkiinteistöjä saman kunnan alueella. Metsäkiinteistökohtainen tarkastelu johtaisi myös siihen, että näiden metsänomistajien osalta, joilla on useita metsäkiinteistöjä saman kunnan alueella, vähäinen menetys voitaisiin joutua sietämään nykyisestä poiketen useaan otteeseen (edellyttäen, että näillä saman kunnan alueella olevilla useilla metsäkiinteistöillä olisi 10 §:n kohteita, joilla vähäisen menetyksen kynnys ylittyy). Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että muutoksen vaikutusten tarkkaa laajuutta on vaikea arvioida, koska useamman metsäkiinteistön saman kunnan alueella omistavien osuudesta ei ole tietoa. Valiokunta edellyttääkin, että tältä osin muutoksen vaikutukset selvitetään. (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*)

Edellä selostetun metsäkiinteistökohtaisen tarkastelun ohella toinen muutos nykyiseen ver-

rattuna olisi se, että neljän prosentin kynnyksen laskemisessa käytetty hakkuuarvo muutettaisiin markkinakelpoiseksi puustoksi. Tämä nostaa poikkeusluvan kynnystä tilanteissa, joissa kynnys muodostuu neljän prosentin rajasta. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että käytännössä tämä johtaa siihen, että vaihtoehtoinen euromääräinen raja olisi nykyistä useammin sovellettava vähäisen menetyksen kynnys, koska metsänomistajan kannalta edullisempää vaihtoehtoa sovelletaan. Metsälain 10 §:n kohteiden käsittelyn yksityiskohtaisempi säätely vähentää osaltaan metsänomistajan taloudellista menetystä sekä poikkeusluvan tarvetta. Nykyisin käsittelyn säännökset ovat olleet tulkinnanvaraisia, jolloin käytännössä ominaispiirteet säilyttävää käsittelyä ei ole toteutettu lainkaan.

Lopuksi

Valiokunta toteaa, että käsittelyssä oleva esitys on tuomassa merkittäviä muutoksia metsälakiin. Esityksessä ehdotettavat säännökset sisältävät muutoksia muun ohella metsänkasvatusmenetelmiin ja lisäävät uusia elinympäristöjä erityisen tärkeiden elinympäristöjen luetteloon. Valiokunta pitää välttämättömänä, että metsälain muutoksista tiedotetaan tehokkaasti ja järjestetään kattavasti koulutusta ja neuvontaa. Lisäksi lain vaikutuksia tulee seurata ja ryhtyä tarvittaessa toimiin lainsäädännön muuttamiseksi.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki metsälain muuttamisesta

5 b §. Hakkuu erityiskohteissa. Valiokunta toteaa, että säännös vastaa voimassa olevaa metsälain 6 §:ää muutoin, mutta 2 momentin viimeinen lause on lisäys nykyiseen verrattuna. Jotta lisäys on johdonmukainen ja auttaa osaltaan lain

noudattamisen valvontaa, valiokunta ehdottaa kyseisen lauseen sisällyttämistä pykälään uuteen 3 momenttina.

8 §. Uudistamisvelvoitteen täyttäminen. Viitaten mietinnön yleisperusteluissa todettuun valiokunta ehdottaa 1 momentin muuttamista siten, että kasvatuskelpoisen taimikon keskipituusvaatimus on 0,5 metriä.

11 §. Poikkeuslupa. Valiokunta toteaa, että voimassa olevassa metsälaiissa ei ole määritelty poikkeusluvan kannalta merkityksellistä vähäisen taloudellisen merkityksen rajaa. Esityksen perusteluissa on todettu, että lakiehdotuksessa ehdotettu raja vastaisi pääpiirteissään nykyistä tulkintaa. Edellä yleisperusteluista käy ilmi, että eräiltä osin pykälään ehdotetut muutokset alentaisivat poikkeusluvan kynnystä ja eräiltä osin ne nostaisivat kynnystä. Valiokunta katsoo, että menetys tulee katsoa vähäiseksi, kun 10 §:n mukaisten kohteiden käyttörajoitusten aiheuttama taloudellinen menetys on pienempi kuin 4 prosenttia poikkeusluvan hakijan sen metsäkiinteistön markkinakelpoisen puuston arvosta, jolla käsittelyalue sijaitsee, tai alle 3 000 euroa. Valiokunta ehdottaa asiaa koskevan muutoksen tekemistä pykälän 3 momenttiin.

14 §. Metsänkäyttöilmoitus. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on käynyt ilmi, että tulkinnot metsänkäyttöilmoituksen tarpeellisuudesta sähkölinjojen ja junaratojen vierimetsien hoidossa eivät ole olleet täysin selkeät eivätkä yksiselitteiset. Metsälakiehdotuksessa asiaa on selvennetty sähkölinjojen osalta sallimalla vierimetsien hoidolle menettelyt, joissa metsänkäyttöilmoitusta ei vaadita. Tämä menettely on ollut käytössä jo aikaisemmin junaratojen osalta. Esitykseen sisältyvän muutosehdotuksen on katsottu tukevan myös nykyisen tulkinnan jatkumista junaratojen osalta, vaikka junaratoja ei ole erikseen mainittu ehdotetussa säännöksessä. Valiokunta ehdottaa kuitenkin selvyuden vuoksi pykälän 3 momentin 3 kohtaan lisättäväksi maininnan junaradoista. Valiokunta toteaa lisäksi, että vierimetsien hoidossa tulee edistää menettelyitä, joissa metsänomistaja ja sähkölinjoista sa-

moin kuin junaradoista vastuussa olevat sopivat vierimetsien hoidosta aiheutuvien kustannusten jakamisesta.

Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä on pykälään jäänyt epähuomiossa virheellinen viittaus metsätuhojen torjunnasta annettavaan lakiin. Pykälän 5 momentin alkuperäisenä tarkoituksena on ollut helpottaa puunkorjuun aloittamista laajojen tuulija muiden metsätuhojen jälkeen, jotta tuhojen leviäminen tai tuulituhojen seuraustuhot (hyönteistuhot) jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Jos edellä mainittu viittaus metsätuholain 2 §:n 2 kohtaan jäisi säännökseen, olisi lakiehdotuksen 14 §:n 5 momentin mukainen poikkeusmenettely mahdollista vain hyönteisten ja sienten aiheuttamien tuhojen osalta, vaikka nimenomaan tuulituhojen sisällyttäminen säännökseen on erityisen olennaista. Valiokunta ehdottaakin, että 5 momentista poistetaan viittaus metsätuhojen torjunnasta annettavan lain 2 §:n 2 kohtaan.

23 §. *Muutoksenhaku.* Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että 3 momentin valituslupasäännös on syytä muotoilla siten, että siitä käy ilmi myös asianosaisen muutoksenhakuoikeus. Valituslupan tulee koskea kaikkia osapuolia yhtäläisesti. Valiokunta ehdottaakin momentin sanamuodon tarkistamista.

Lisäksi valiokunta toteaa, että asioissa, joissa muutoksenhaussa edellytetään valituslupaa, koskee valituslupavaatimus myös metsäkeskusta.

Voimaantulosäännös. Valiokunta toteaa, että vuonna 2011 voimaan tulleella metsälain muutoksella perustamistoimenpiteet veloitettiin tehtäväksi kolmen vuoden aikana. Muutoksen siirtymäsäännösten perusteella metsänomistajalla, joka on aloittanut uudistushakkuun esimerkiksi joulukuussa 2010, on oikeus toteuttaa taimikon perustamistoimenpiteet viiden vuoden kuluessa hakkuun aloittamisesta. Metsänomistajalla voi käytännössä olla vielä tähän liittyvä mahdollisuus toteuttaa edellä mainitut toimenpiteet vuonna 2015. Jos siirtymäsäännöstä ei muutettaisi, metsänomistaja toimisi vastoin lakiehdotuksessa ehdotettua veloitetta toimiessaan aiemmin metsälakiin sisällytetyn siirtymäsäännöksen mahdollistamalla tavalla. Valiokunta ehdottaa epäkohdan poistamista koskevan lisäyksen tekemistä 3 momenttiin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

metsälain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan metsälain (1093/1996) 4, 14 a ja 17 §, sellaisina kuin niistä ovat 4 § laissa 822/2010 ja 14 a § laeissa 1224/1998 ja 822/2010,
muutetaan 2 §, 3 §:n 3 momentti ja 4 a §, 2 luvun otsikko, 5, 5 a, 5 b, 6—8, 8 a, 9—14, 14 c ja 15 §, 16 §:n 1 momentti, 18 §:n 2 momentti, 20 §:n 1 ja 3 momentti sekä 23, 23 a, 25 ja 25 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laeissa 137/1999 ja 822/2010, 3 §:n 3 momentti, 4 a, 5, 5 a, 5 b ja 8 a §, 13 ja 14 §, 18 §:n 2 momentti, 20 §:n 1 momentti ja 25 § laissa 822/2010, 8 ja 15 § osaksi laeissa 315/2007 ja 822/2010, 9 § osaksi laissa 1224/1998, 10 ja 11 § osaksi laissa 822/2010, 12 § osaksi laeissa 315/2007 ja 822/2010, 14 c § laissa 522/2004, 16 §:n 1 momentti, 20 §:n 3 momentti, 23 ja 25 a § laissa 315/2007 sekä 23 a § laissa 1224/1998, ja

lisätään lakiin uusi 2 a, 7 a, 10 a ja 10 b §, 18 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 520/2002, 552/2004 ja 822/2010, uusi 3 momentti sekä lakiin 6 luvusta lailla 822/2010 kumotun 26 §:n tilalle uusi 26 § seuraavasti:

2, 2 a, 3 ja 4 a §
(Kuten HE)

(2—5 mom. kuten HE)

2 luku

8 a ja 9 §
(Kuten HE)

Puunkorjuu ja metsän uudistaminen

3 luku

5 ja 5 a §
(Kuten HE)

Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen

5 b §

10, 10 a ja 10 b §
(Kuten HE)

Hakkuu erityiskohteissa

11 §

(1 mom. kuten HE)

Tutkimus-, opetus- tai muussa erityiskäytössä oleva metsä voidaan käsitellä sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla. *(Poist.)*

Poikkeuslupa

Erityiskohteissa toteutettavat käsittelyalueen toimenpiteet ja niiden perustelut on esitettävä metsänkäyttöilmoituksessa. (Uusi 3 mom.)

(1 mom. kuten HE)

Menetyks katsotaan vähäiseksi, kun 10 §:n mukaisten kohteiden käyttörajoitusten aiheuttama taloudellinen menetyks on pienempi kuin neljä prosenttia poikkeusluvan hakijan sen metsäkiinteistön markkinakelpoisen puuston arvosta, jolla käsittelyalue sijaitsee, tai alle 3 000 euroa.
(3 ja 4 mom. kuten HE)

6, 7 ja 7 a §
(Kuten HE)

8 §

Uudistamisvelvoitteen täyttäminen

12 ja 13 §
(Kuten HE)

Metsän uudistamisvelvoite on täytetty, kun käsittelyalueelle on saatu aikaan taimikko alueen maantieteellisestä sijainnista riippuen viimeistään 10—25 vuoden kuluessa velvoitteen muodostavan puunkorjuun päättymisestä. Taimikko katsotaan saaduksi aikaan, kun se on riittävän tiheä, taimet ovat tasaisesti jakautuneina, niiden keskipituus on 0,5 metriä ja niiden kehittymistä ei uhkaa välittömästi muu kasvillisuus.

14 §

Metsänkäyttöilmoitus

(1 mom. kuten HE)

Metsänkäyttöilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä seuraavista hakkuista, elleivät ne kohdistu 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuun erityisen tärkeään elinympäristöön:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) sähkölinjojen ja junaratojen reunavyöhykkeiden hakkuista eikä oja-, vesijohto- tai viemäri- ja linjan hakkuusta eikä pienialaisista tie-, sähkö- tai muun vastaavan linjan hakkuusta.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

Jos kyse on laajasta (poist.) merkittäviä tuhoja elävässä puustossa aiheuttaneesta metsätuhosta, metsänkäyttöilmoituksen tekemiselle 4 momentissa säädettyä poikkeuksen hakemista ei edellytetä, ellei kyseessä ole 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityisen tärkeä elinympäristö. Metsäkeskuksen on tällöin osoitettava tuhoalue ja ilmoituksen kohteena olevalla käsittelyalueella korjataan pääasiallisesti metsätuhosta kaatunutta, vaurioitunutta tai tuhoissa kuollutta puuta.

(6 mom. kuten HE)

14 c, 15, 16, 18 ja 20 §
(Kuten HE)

6 luku

Erinäiset säännökset

23 §

Muutoksenhaku

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Metsäkeskuksella on oikeus hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on muuttanut metsäkeskuksen tai Maaseutuviraston päätöstä taikka kumonnut sen.

23 a, 25, 25 a ja 26 §
(Kuten HE)

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettuun hakkuuseen ja siitä aiheutuneeseen uudistamisvelvoitteeseen sovelletaan kuitenkin 8 §:n mukaista velvoitetta. Jos uudistushakkuu on aloitettu ennen vuotta 2011, hakkuuseen liittyvään perustamistoimenpiteiden loppuunsaattamiseen sovelletaan kuitenkin vuonna 2010 voimassa olutta lainsäädäntöä.

(4 ja 5 mom. kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää varmistamista laakia alemman tason säännöksillä, etteivät vesat ja siemensyntyiset lehtipuut tavoita havupuuvaltaisilla taimikoilla, muun muassa kuusitaimikoilla, istutus- taimien keskipituutta.

2. Eduskunta edellyttää, että selvitetään vaikutukset siirtymisestä metsälain 11 §:n mukaisten, maanomistajalle taikka hallinto-oikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijalle aiheutuvien taloudellisten menetysten arvioinnissa kuntakohtaisesta tarkastelusta metsäkiinteistökohtaiseen tarkasteluun.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Pirkko Mattila /ps
vpj.	Lauri Heikkilä /ps	Jari Myllykoski /vas (osittain)
jäs.	Thomas Blomqvist /r	Kari Rajamäki /sd
	Markku Eestilä /kok	Janne Sankelo /kok
	Satu Haapanen /vihr	Arto Satonen /kok
	Lasse Hautala /kesk	Katja Taimela /sd
	Reijo Hongisto /ps	Tytti Tuppurainen /sd
	Anne Kalmari /kesk	vjäs. Eero Suutari /kok.
	Timo V. Korhonen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.

VASTALAUSE

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sekä metsälakia että rikoslakia. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi eräitä muita lain soveltamisalaa koskevia säännöksiä ja velvoitteita. Eräiltä muilta osin lakiin ehdotetaan joitain pieniä teknisluonteisia muutoksia.

Ensinnäkin kokonaisuudessaan kyse on isosta lakipaketista, missä pyritään huomioimaan paremmin metsänomistajilta saatu palaute siitä, että metsänomistajat saisivat lisää valinnanvapautta omaisuutensa hoitamiseen. Toisaalta uudistuksella pyritään sekä vastaamaan paremmin muuttuneeseen toimintaympäristöön että arvojen ja tavoitteiden muutokseen. Samalla metsänomistajien vastuu tätä kautta kasvaa.

Lakiesityksen 10 §:ssä tarkennetaan erityisen tärkeiden elinympäristöjen määrittelyä sekä niissä sallittuja metsänkäsittelytoimenpiteitä. Elinympäristölistaan esitetään lisättäväksi lähdekorvet, metsäkortekorvet, muurainkorvet ja letot myös Lapissa. Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa todetaan, että metsäkorteja ja muurainkorvet esiintyvät usein pienipiirteisinä mosaiikkina muiden aitokorpityyppien kanssa, josta eri alatyyppejä on vaikea selvästi rajata erilleen. Metsälain osalta on pidetty tärkeänä metsänomistajan oikeusturvan kannalta sitä, että metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt ovat sellaisia kohteita, jotka voidaan kiistatta tunnis-

taa ilman maastoon tehtävää rajausta. Metsäkorte- ja muurainkorprien lisääminen metsälakikohteiksi vaarantaa tätä metsänomistajan ja myös metsätalouden toimijoiden oikeusturvaa. Tunnistamisen ja rajauksen epäselvyyden ja mosaiikkimaisen esiintymisen vuoksi metsäkorte- ja muurainkorpria sekä lettoja ei tule sisällyttää metsälain erityisen tärkeisiin elinympäristöihin.

Lopuksi haluamme kiinnittää valiokuntaryhminä erityistä huomiota myös arvokkaan elinympäristön niin sanotun vähäisen taloudellisen menetyksen korvausrajaan markkinakelpoisen puuston osalta, mikä on arvoltaan merkitty lakiehdotuksessa 4 000 euroon. Pidämme tuota rajaa liian korkeana ja esitämme sen laskemista 500 euroon. Perustelemme tätä näkemystämme sillä, että näin toteutettuna malli kompensoisi paremmin mahdollisia maanomistajan tulonmenetyksiä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 10 ja 11 § muutettuna seuraavasti (Vastalauseen muutosehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset

1. lakiehdotus

3 luku

Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen

10 §

Monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt

(1 mom. kuten MmVM)

Monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita, jotka erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi. Näiden kohteiden ominaispiirteitä ovat:

(1 kohta kuten MmVM)

2) seuraavat a—e-kohdissa luetellut suoelinympäristöt, joiden yhteinen ominaispiirre on

luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen vesitalous:

(a) kuten HE)

(b ja c kohdat (*Poist.*))

(b ja c kohdat kuten MmVM:n d ja e kohdat)

(3—7 kohdat kuten MmVM)

(3 ja 4 mom. kuten MmVM)

11 §

Poikkeuslupa

(1 mom. kuten MmVM)

Menetys katsotaan vähäiseksi, kun 10 §:n mukaisten kohteiden käyttörajoitusten aiheuttama taloudellinen menetys on pienempi kuin neljä prosenttia poikkeusluvan hakijan sen metsäkiinteistön markkinakelpoisen puuston arvosta, jolla käsittelyalue sijaitsee, tai alle 500 euroa.

(3 ja 4 mom. kuten MmVM)

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2013

Lauri Heikkilä /ps
Reijo Hongisto /ps
Pirkko Mattila /ps
Jari Leppä /kesk

Lasse Hautala /kesk
Anne Kalmari /kesk
Timo V. Korhonen /kesk